

## VARIA

– KÖNYVISMERTETÉS –

Alexander SOMEK: *Rechtstheorie zur Einführung*  
Hamburg, Junius Verlag, 2017. 224.  
ISBN 978-3-88506-783-2

A jogelméletet gyakran kritizálják avval, hogy száraz és unalmas. Alexander Somek kötete látványosan cáfolja ezeket a vádakat. Szellemes, ironikus (gyakran önironikus) és gondolatgazdag bevezetés a témába. Ráadásul nem csupán egy új szemüveget kapunk az általános problematikához, hanem a jogelméleti eszmetörténet egy új olvasatát is: Somek szerint ugyanis mindenhol a „jogi tudás” mibenléte, eredete és természete a kérdés. A jogelmélet szerinte a jogi tudás elmélete, amint azt egy 2006-os munkájában (*Rechtliches Wissen*, Suhrkamp) már kifejtette. A mostani munkája azonban eltér a korábitól tematikájában (hiszen eszmetörténetet is tartalmaz, cse-rébe viszont kevesebb a konkrét esetelemzés) és a tézisei is élesebbek lettek. Ez a bevezetés stilisztikai mestermunka lett, amelyet valódi öröm olvasni. Az anekdoták, a tanmesék és a fiktív dialógusok Jheringre emlékeztetnek, a teljes problematika tézisszerű rendszerezése Wittgensteinre, a nyelvezet Kelsenre (Ausztriában ugyanis még az olyan anti-kelsenisták is, mint Somek, a kelsen terminológiát használják sok esetben), tartalmilag pedig helyenként Joseph Razra.

Somek olvasatában a jogelmélet története a jogi tudás (illetve annak természete) fel-derítésének története, az összes többi kérdés csupán ennek folyománya. Ez ugyan egy nyilvánvalóan leegyszerűsítő narratíva, de egy bevezetésben valószínűleg úgyszemint elkerülhetetlenek a leegyszerűsítések. Tulajdonképpen az eszmetörténeti fejezetek (ame-rikai jogi realizmus, modern jogpozitivizmus, rendszerelmélet, institucionalizmus, critical legal studies, social choice) csupán alkalmat adnak a szerzőnek arra, hogy szemléltesse a saját újszerű elképzeléseit.

No de mik is ezek az újszerű elképzelések? Rögtön az elején feltárja Somek a lap-jait, és meghatározza a programját (1. §): „A jogelmélet azt akarja kideríteni, hogy mi-ként lehetséges a jogi tudás.” Elsősorban tehát ismeretelmélet, és csak másodsorban lételmélet (2. §): „E nélkül a tudás nélkül nem létezne a jog.” Hiszen „a jogi szabályok érvényességét és a jogi intézmények (mint a szerződések) fennálltát is tudásigények közvetítik” (2. §). A jogi módszertant is ebből a szemszögből definiálja: „Formája szerint a jogi tudás arra irányul, hogy egy bírói döntést vagy egy hatósági intézke-dést megindokoljon” (5. §). Másutt szemléletesen, bár kissé igazságtalanul kritizálja

a pozitivistákat: „A jogpozitivizmus [...] egy olyan skolasztikus tudománnyá silányítja magát, amely a saját maga által generált problémákkal foglalkozik” (18. §). Somek humorosan tud előadni igen röviden olyan széleskörű vitákat, mint például a jogtudomány jogforrási jellege: „A jogtudomány egy jogforrás. De ezt elég nehéz megtanítani neki” (33. §). A nyelvezet azonban néhol sajnos igen bonyolult és kissé metaforikus (a magyar fordításban pedig szinte visszaadhatatlan, ezért itt mellőzzük ezeket a részeket), ami joghallgatók számára esetenként nehezen hozzáférhetővé teszi a művet.

Az *Einführung* könyvsorozat kiadói öndefiníciója szerint az egyes köteteket „olyanok írják, akiknek nem csupán szuverén áttekintésük van, hanem saját álláspontjuk is határozott. A tudás közvetítése nem jelenti annak felhívását; a reprezentativitás nem jelent teljességet”. Ebben a szellemben a szerző nem félt attól, hogy alapvető kérdéseket válaszoljon meg, adott esetben igen szellemesen. A rövid munka (224 oldal) hihetetlen mennyiségű sűrített információt tartalmaz a kortárs és klasszikus angolszász és német jogelméleti kérdésekről is, szórakoztató formában, egyúttal továbbgondolásra provokálva. Valódi felüdülés.

JAKAB András  
egyetemi tanár, PPKÉ  
tiszteltelteli kutató (*Honorary Fellow*), Salzburgi Egyetem